ԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 416 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ — 14 ՅՈՒՆՎԱՐ 1860

ԱՄԱՐԱՆ

ԼՐԱԳԻՐ

Տարեկան գինն է . . . . 140 դրչ
Վեցամսեայ „ . . . . 75 „
Եռամսեայ „ . . . . 40 „
Մէկ ծանուցումը տողին 3 դրուշագ է։
Յառաջադրութիւնները կանխիկ են։
Յառաջադրութիւնները ամէն ամսոյն 1 ին եւ 16 ին կը սկսին։

Դուրս երթալիք լրագիրներուն Ճամբու ծախքը առնողին վրայ է։
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որեւ իցէ գրութիւն, խմբագրին պիտի ուղղուի. եւ ասոնց Ճամբուն ծախքը խրկողին վրայ է։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ 14 ՅՈՒՆՎԱՐ

Եւրոպային այս շաբթու եկած լուրերը՝ Իտալական խնդրոյն նոր դարձուածքներուն վրայօք նախընթաց թուով տուած տեղեկութիւններնիս կը հաստատեն։

Տերութեանց ժողովը դումարվելուն յոյսը թէ որ բոլորովին կորսըված չէնք՝ շատ տկարացած է։

Վ. Նաբօլէոն կայսրը՝ մէկ կողմանէ միջին Իտալիոյ դքսութիւնները վերահաստատելու եւ Պապին ապստամբեալ դաւառները վերստին իրեն դարձուցանելու անհնարութիւնը, միւս կողմանէ տերութեանց ժողովին դէմ ծագած արգելքներն ու դժուարութիւնները տեսնելով, վերջապէս Ընդղեոյ հետ միաբանելու որոշում ըներ է, եւ այս նպատակաւ բանակցութիւններ կըլլան երկու կառավարութեանց մէջ։

Ընդղեոյ լրագիրներն ընդհանրապէս Վալեվսքի կոմսին փոխվելը Գաղղեոյ ու Ընդղեոյ կառավարութեանց մէջ մտերիմ համաձայնութիւն հաստատվելու նշան մը կը համարին. եւ իրենց խօսքերէն կերեւի որ Վալեվսքի կոմսն է եղեր մինչեւ հիմա Իտալական խնդրոյն նկատմամբ Ընդղեոյ ու Գաղղեոյ կառավարութեանց մէջ տիրած անհամաձայնութիւններուն պատճառը։

Մորնի-Բօսի լրագիրը խիստ բացայայտ կը խօսի այս նիւթիս վրայ, եւ Գաղղեոյ տերութեան պաշտօնական Մոնիթեր լրագիրն ալ անոր խօսքերն հրատարակելով՝ ճշդութեանը կերպիւ մը երաշխաւոր կըլլայ։

Հաւատիկ յիշեալ լրագրին խօսքերը։

“Ընդեալ տարուան յունվար 14ին՝ ի վեր Նաբօլէոն Գ. կայսրը տեսնողներուն ամենն ալ համոզված են որ Իտալիոյ նկատմամբ ունեցած բաղձանքներն անկեղծ են։ Այն ժամանակէն՝ ի վեր Վալեվսքի կոմսն ալ տեսնողները համոզվեցան որ յիշեալ պաշտօնեայն Իտալացւոց ազատութենէն աւելի Լատրիոյ շահուն կը ծառայէր։

“Վերջապէս գործերն այն կէտն հասան, որ մէկ կողմանէ կայսրը Սրտին Իտալիոյ մէջ զէնքով միջնորդութիւն թող չտալու իսօք տուած ժամանակը, Վալեվսքի կոմսն ամեն ջանք՝ ի գործ կը դնէր կայսեր կառավարութիւնը հարկադրելու որ Պապին եւ Սեծ դուքսերուն իշխանութիւնը վերահաստատէ։ Այս հակասութիւնը դադրեցաւ Վալեվսքի կոմսին երթալէն՝ ի վեր, եւ Գաղղեոյ ու Ընդղեոյ միաբան գործողութեանը վերաբերեալ բաղմաթիւ դժուարութիւններ ալ անհետ եղան։„

Այն լրագիրը Գաղղեոյ ու Ընդղեոյ մէջ Իտալական խնդրոյն վրայօք դաշնադրութիւն մը ըլլալու խօսքերն յիշելով կըսէ թէ “Սրտին Իտալիոյ անկախութիւնը ճանչնալու եւ պաշտպանելու համար՝ զօրութեամբ դաշնակցութիւն մը կայ Գաղղեոյ ու Ընդղեոյ մէջ։ Այս դաշնակցութեան համար յատուկ դաշնադրութիւն մը եղած չէ, եւ ըլլալու ալ հարկիկայ Ընդղեոյ պէս հզօր ազգաց համար, որոնք ամուլ ու անպտուղ հաւակրութիւններ միայն չեն կրնար ցուցընել։

“Թէ որ վերջին պատերազմ ծագի Գաղղեոյ ու Աւստրիոյ մէջ, Ընդղեոյ շահը կը պահանջէ որ շուտով լըծենայ։ Ուրեմն Ընդղեոյ իրաւունքն ու պարտքն է՝ իր բարոյական իշխանութիւնը եւ թէ որ հարկ ըլլայ իր զինուորական ու նաւական զօրութիւնը կշռոյն մէջ ձգել պատերազմը վերջացընելու համար։

“Ով որ Սրտին Իտալիայի դպչի, ոչ միայն Իտալացիներն ու Գաղղեոյ նաւատորմիզը իրեն դէմ պիտի ունենայ, այլ եւ Ընդղեա ալ իրեն դէմ պիտի յարուցանէ։„

Իսկ Սրտին Իտալիայի երկիրներուն նոր կազմութեանը դալով, Ընդղեոյ կառավարութիւնը պարզապէս կառաջարկէ որ ժողովրդեան կամացը համեմատոյն երկիրները Սարտենիայի թագաւորութեան հետ խառնվին։ Գաղղեա ալ կառաջարկէ կըսեն նոր ու զատ թագաւորութիւն մը կազմել յիշեալ երկիրներն թագաւորութեան Նոր-ին անունով։ Ընդղեոյ կառավարութիւնն ասոր ալ հաճութիւն կուտայ, բայց սա պայմանաւ որ նոր հաստատվելիք թագաւորութեան գահակալը հինգ մեծ տերութեանց թագաւորներուն ցեղէն կամ ընտանիքէն չըլլայ։

—o—

Սրտին լրագիրը Հռոմի Պապին կողմանէ Գաղղեոյ կառավարութեան խրկված նամակ մը կը հրատարակէ որով Պապը կիմացընէ թէ մինչեւ որ իր տերութեան երկիրներուն ամբողջութիւնը պահելու համար Եւրոպայի բոլոր տերութիւնները երաշխաւորութիւն չտան, Տերութեանց ժողովին մասնակից չպիտի ըլլայ։

Այս նամակին Վ. Նաբօլէոն կայսրը տարբոյն սկիզբը հասարակութեան ըսելու էինէ մոռցած ըլլալով, հիմայ վերջառաջարանութեամբ ըսեր, երկու գործ մէկէն տեսեր են. այս է ահա մէկ քարով երկու ընկոյզ զարնելը։ Այսու ամենայնիւ յայտարարութիւնն Եւրոպէ նախատահմանեալ բուն նպատակը յայտնելէ կզգուշանայ, եւ միայն զըրչին հետ հիմնադրոյց գրած պայմանները, իրենց տասնըմէկէն հինգին դատալիք ըլլալը, հեղինակին տարաժամ հրաժարիլն ու անիրաւաբար Զէյ ոչոչոյ ըսելը, վերջապէս Տաճկաստանի մէջ Եւրոպէ վրայօք եղած տրտունջներուն դէմ Ռուսահայոց ըրած բողոքները կը պատմէ ջերմեռանդութեամբ։

Եւրոպէ զրչին հետ հիմնադրոյց պայմաններէն մէկն է, թերթին տարի մը շարունակելը։ Այս պայմանն ամենայն հաւատարմութեամբ կատարեցաւ։ Երկրորդն է, կրօնի եւ անձնական խնդիրներէ զգուշանալ։ Այս պայմանն ալ ազդայինք գիտեն թէ ինչպէս պահուեցաւ, եւ հիմնադրոյց մեացորդներն ալ գոհեն անանկ ըլլալուն։ Երրորդն է, թերթին շահուն կէսը հեղինակին վաստակոցը հատուցումն տրուիլ։ Այս պայմանին կատարումն ալ միշտ ապառնի մեացած է. վասն զի առջի երրորդ ամսուգլուխն ընկերները հեղինակին տունը հաշիւ տալու դացած տաննին, հիւրընկալը նայեր է որ Գանդզրայի տուփին յատակը յոյսէն զատ բան չմնայ, ատկի տեղ հաշիւ միայն ընդուներ է. այսինքն՝ աշխարհի չորս կողմը ձրի խրկուած թերթերուն համարները, ապուած եւ ցրուած օրերուն թըղթատները, վրայ տրուած Ճամբու ծախքին դումարը, եւ այլ ասոնց նման մըխիթարական բաներ եւ խօսքեր։

Վեցերորդ ամսուն վերջն ալ հեղինակը տեսնալով՝ որ հիմնադրաց դանձանակէն գեռ ոսկանջ ելցունելու ձայն չելլար, հաշվնիս տարեգլխուն թող ծայ ըսելով մուճակին առջեւնին է դրեր. այսինքն, հիմնադիրները վճռներ է։ Բայց տարեգլխուն մօտ հեղինակը մրամրալով թէ գուցէ հիմնադիրներն երթան նորէն դատարկ դանձանակով գլուխը ցաւցունեն, նոյեմբերի մէկին հարբուխի պատճառաւ տաք տուն դացեր, հոն Գ. Ֆրլէթոն իր երեսէն իր հրաժարականը գրելով՝ ձրի աշխատած ըլլալուն ծանուցումն ըրեր է։ Հիմնադիրներն իրենց կիսատուածոյն այս պատգամին վրայ մեծ երկիւղածութեամբ դանդատելով՝ - Գ. Ոսկանը, կըսեն, թող ձրի չաշխատէր, (եւ՝ ի ցուցս երիցս ասէին) տարուան վերջը ապասէր, ընկերութեան հետ ունեցած իր պայմանները գեմ իր պաշտօնէն հրաժարելու

ը պատասխան դրեց թէ ինքը կարող չէ Պապին այս առաջարկութիւնը ակրութեանց ընդունել տալու. եւ կառաջարկէ որ Պապը Ռոմանիայի գաւառներին հրաժարի։

Ը. Հաւասիկ Ա. Նաբոլէոն կայսեր գրած նամակը՝ որ Իտալական խնդրոյն ներկայ վիճակին ճիշդ նկարագիրն ըլլալուն համար՝ արժան կը համարինք ամբողջ թարգմանել։

Ամենասուրբ Հայր.

Ձեր Սրբութեան դեկտ. 2 թուով ինձի գրած նամակը խորին կերպով սիրտս շարժեց, եւ իմ արդարամտութեանս ըրած հրաւէրիդ կատարեալ անկեղծութեամբ կը պատասխանեմ։

Պատերազմին ժամանակը եւ անկէ ետքն ալ իմ ամենէն մեծ հոգս Ս. կեղեցւոյ երկիրներուն վիճակը եղաւ. եւ սաստիկ, այնչափ շատով խաղաղութիւն ընելու զիս պարտաւորող զօրաւոր պատճառներուն մէջն ալ՝ պէտք է իմ այն երկիրը համարվի, որ Իտալիոյ մէջ ապստամբութեան օրէ օր մեծնալը տեսնելով կ'զգայի։ Իրողութիւններն անողոքելի արամաբանութիւն մը ունին, եւ որչափ որ ես անձնանուիրութիւն ունէի Սուրբ Աթոռին, եւ որչափ որ իմ զօրքերը ալ Հռոմի մէջ էին, այսուամենայնիւ չէի կրնար ազատիլ այն համբարձութենէն որ Աւստրիոյ հետ բացված պատերազմին պատճառաւ Իտալիոյ մէջ ծագած ազգային շարժման արդիւնքներուն հետ կերպով մը կապեալ։

Երբոր խաղաղութիւնն հաստատվեցաւ, փութացայ դրել ձեր Սրբութեան, եւ Ռոմանիայի գաւառները խաղաղեցնելու ըստ իս ամենէն յարմար երեւցած գաղափարները ձեզի ներկայացնել. կը կարծեմ որ եթէ այն ժամանակն ձեր Սրբութիւնը հաճութիւն տար այն գաւառներուն կառավարութիւնը բաժնելու եւ աշխարհական կառավարիչ մը անոնց վրայ դնելու, յիշեալ գաւառները վերստին ձեր իշխանութեանը ներքեւ կը մնային։ Դժբաղդաբար անանկ չեղաւ, եւ ես ալ անկարող եղայ յիշեալ երկիրներուն մէջ նոր կառավարութեան հաստատվելը արդիւնելու։ Իմ ջանքերուս արդիւնքը եղաւ միայն ապստամբութեան տարածվելն արգիլել, եւ Պարիսի հրաժարելովը Ընքօնայի գաւառը վերահաս յարձակումէ ազատ մնաց։

Հիմա ալ տերութեանց ժողով պիտի գումարվի։ Տերութիւնները չեն կրնար Ռոմանիայի գաւառներուն վրայ Սուրբ Աթոռին ունեցած անժխտելի իրաւունքը շնանշալ. այսուամենայնիւ հաւանական է որ զանոնք բռնութեամբ ձեռքէ հեռացնելու ալ հաճութիւն չտան. վասն զի թէ որ այս հեռացնելու գործը օտար զօրութիւններու օգնութեամբ ձեռք բերվի, այն ժամանակը հարկ կըլլայ երկար ատեն օտար զօրք պահել այն գաւառներուն մէջ։ Այս ալ Իտալացւոց մէկ մեծ մասին ատելութիւնն ու սիրակալութիւնը եւ մեծ տերութեանց նախանձը գրգռելու պատճառ մը պիտի ըլլայ. ըսել է որ գրգռութեան, դժգոհութեան եւ երկիւղի վիճակը մշանջենաւորել պիտի ըլլայ։

Ի՞նչ կը մնայ ուրեմն ընելիք. վասն զի այս անտարդ վիճակը յաւիտեան չկրնար տեւել։ Մբոտածված զանազան կարգադրութիւններուն դժուարութիւններն ու վտանգները լաւ մը քննելէ ետեւ, անկեղծ արտմութեամբ կըսեմ, եւ որչափ որ սրտիս ցաւ կը պատճառէ այս լուծումը, այսուամենայնիւ Սուրբ Աթոռին ճշմարիտ շահուցը իմ կարծեցածս ամենէն աւելի յարմար երեւցածը ապստամբեալ գաւառներէն հրաժարելնիդ է։ Թէ որ Սուրբ Հայրը՝ Եւրոպայի հանդուրժեանը համար հրաժարի այն գաւառներէն, որոնք յիսուն տարիէ 'ի վեր այսչափ հոգ եւ դժուարութիւն կը պատճառեն իր կառավարութեանը, եւ թէ որ անոնց փոխարէն՝ իր մնացած երկիրներն իր ձեռքը մնալու ապահովութիւն խնդրէ տերութիւններէն, տարակոյս չունիմ որ իսկոյն բարեկարգութիւնը կը հաստատվի։ Ան ժամանակ Սուրբ Հայրը բոլոր Իտալիան երախտագիտ կընէ իրեն, եւ անոնց երկար տարի խաղաղ մնալու պատճառ ըլլալով, իր ձեռքը մնացած երկիրներն ալ խաղաղութեամբ կը վայելէ։

Սիրելի է ինձ հաւատալ, որ ձեր Սրբութիւնը չսխալիր իմ զգացմանցս վրայ. կը հաստատնայ, իմ վեհանձիկ դժուարութիւնը, եւ խօսքերուս անկեղծութիւնը բարի կերպով կը մեկնիս յիշելով իմ ըրած այնչափ ծառայութիւններս թէ հռոմէական եկեղեցւոյ եւ թէ անոր օգուտներուն։

Իմ բոլոր կարծիքս ու մտածութիւնս բացայայտ կերպով հասկրցուցի եւ պարաք սեպեցի հասկրցընել Տերութեանց ժողովը գումարվելէն առաջ։ Բայց կարաչեմ ձեր Սրբութեան, որ հաւատաք թէ ժողովը ինչ որոշում որ ընելու ըլլայ, իմ ձեր նկատմամբ մինչեւ հիմա բանած ընթացքս չպիտի փոխվի։

Հնարհակալ ըլլալով ձեր Սրբութենէն, այն առաքելական օգնութեանը համար որ իրեր էիք կայսրս հոյն, որդւոյս եւ ինձի, իմ խորին ակնածութեանս հաւատիքը ձեզի կը կրկնեմ։

Փարիզ 31 դեկտ.
1859 Բարեպաշտ որդի Ձեր
ՆԱՊՕԼԵՈՆ

—o—

Թուրինէն յունվար 5/17 թուով եկած հեռագրական լուր մը կը ծանուցանէ թէ Սարանիայի կառավարութեան պաշտօնեայներն հրաժարական տուեր են, եւ թագաւորն ալ ընդունելով՝ Ռաֆուլ կոմսին յանձներ է նոր պաշտօնէից ընտրութիւնը։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՀՊՏՕՆԱԿԱՆ ՕԳՏՈՒԹԻՒՆ

" Ընդհալ 1859 տարուան մայիս ամսոյն մէջ հրատարակված պաշտօնական յայտարարութեամբ մը ծանուցվեցաւ հասարակութեան թէ հինգ միլիոն անգղիական լիրայի փոխառութիւն մը եղեր էր թղթադրամները բոլորովին վերցընելու համար, որոց շրջարերութիւնը շփոթութիւն կը ձգէր թէ կայսերական գանձուն եւ թէ հասարակաց գործողութիւններուն մէջ։

Նաքին հրատարակված մանրամասն հաշիւներուն համեմատ, վերոյիշեալ փոխառութեան պայմանները երկու մասն բաժնվելով եւ զանազան ժամանակ վճառվելով դոյացած անգղիական լիրաները 547 միլիոն 925,000 դուրուշ բռնեցին։

Այս գումարին մէկ մասը թղթադրամները վերցընելու գործածվեցաւ եւ մինչեւ հիմա վերցված թղթադրամները կը ջնջվին՝ այս գործին համար հաստատված յանձնաժողովի մը ձեռօք։

Վերոյիշեալ գումարին մնացեալ մասն ալ որոշեալ ժամանակներու մէջ առնվելով դեռ շրջաբերութեան մէջ մնացած թղթադրամներն ալ նոյնպէս հետզհետէ կը քաշվին ու կը ջնջվին՝ քանի որ վճարման պայմանաժամերը կը հասնին։

Ինչպէս որ վերոյիշեալ պաշտօնական հրատարակութեան մէջ ըսված է, փոխառութիւնը եղած ժամանակը շրջաբերութեան մէջ գտնվված թղթադրամոց գումարն էր 618 միլիոն 979,000 դուրուշ։ Այս գումարը փոխառութենէն դոյացած ամբողջ գումարին հետ բաղդատելով 71 միլիոն կը պակսէ թղթադրամներն ամբողջ վերցընելու համար։

Այս պակասը կամ բացը պիտի դոցվի քանի մը ներքին անօրէնութիւններ կամ միջոցներ ձեռք առնվելով, եւ մինչեւ յառաջիկայ մարտ ամսոյն վերջը բոլոր թղթադրամները վերցած պիտի ըլլան։

Սակայն զատ, որովհետեւ թղթադրամները վերնալէն ետեւ ալ կառավարութիւնը կանխաւ դիտէ որ քիչ շատ տարբերութիւն մը պիտի մնայ տակաւին զուտ ու անզուտ գրամներուն մէջ, եւ ըստ որում հաստատութեամբ որոշած է երիրիս դրամական ու առեւտրական գործողութիւնները դրամական հաստատուն հիման վրայ ապահովցընել, ուստի պայմանագրութիւն մը ստորագրեց յատուկ ընկերութեան մը հետ՝ Մէճիտիէ ոսկին 100 դուրուշի եւ Անգղիոյ լիրան ալ 110 դուրուշի բռնելու համար փոխանակութեանց մէջ՝ այն օրէն որ թղթադրամները բոլորովին վերնան։

Վերջապէս, այս անօրէնութիւններին զատ, կառավարութիւնը՝ գործերուն շարժումը եւս առաւել դիւրացընելու համար՝ Պանքա մրնալ բանալու արտօնութիւն տուաւ որուն պայմաններն արդէն ծանօթ են հասարակութեան, եւ բոլորովին եւրոպական Պանքաներուն սահմանադրութեանցը վրայ հիմնեալ է։ Այս Պանքան ալ յառաջիկայ յունիս ամսոյն սկիզբէն գործողութեան պիտի սկսի։

Ինչպէս որ վերը ըսվեցաւ, թղթադրամոց շրջաբերութիւնը շարունակ նեղութեան ու անկարգութեան պատճառ մը ըլլալով թէ տերութեան դանձուն եւ թէ հասարակութեան գործողութեանցը համար, Ռ. Դուռը մեծ զոհեր յանձն առաւ, ինչպէս ամենուն յայտնի է, վերոյիշեալ գումարները ձեռք բերելու համար, որոց օգնութեամբն արդէն կարող է թղթադրամները դրեթէ բոլորովին վերցընելու՝ բաց 'ի 71 միլիոն դուրուշի փոքր պակասէ մը՝ ինչպէս որ վերը բացատրվեցաւ։

" տեղ։ Դատը կը թողունք հասարա-
" կութեան։ „ Ակնյանք թէ, հասարա-
" կութիւնն ալ այս ծանրակշիռ դատը խոս-
" գիւրելի թատեր դերասաններուն պիտի
" թողու, որ մեծ բարեկենդանի իրիկու-
" նը տեսարանին վրայ հանդիսականաց դէմ
" արժանապէս քննեն, եւ հանդիսաբերին
" բերնովը վճիռը հրատարակեն։ Ողոր-
" մած Աստուած, դատն ո՞ր կողմը պիտի
" վաստակի։

Առենադպիրը դասաղնը հիմնադրաց վրայօք խօսելով, - Ընկերութեան հիմ-
" նադիրները կըսէ տատնեւմէկ հոգի է-
" ին Աբէ-մո-պէն եղած օրը. սա տատն
" եւ մէկ հիմնադիրներէն միայն վեցը
" իրենց բաժինը տուին, միւս հինգ հիմ-
" նադիրները ոչ իրենց բաժինը տուին,
" ոչ ալ իրենց փոքը նամակով խոս-
" ցուցին, բաց 'ի Բարիզ գանուղ ան-
" գամներուն մէկէն։ „ Ի՞նչ կըսես, քա-
" ջդ Թէոփիլ. այս առենադպրին հայ-
" կարանութենէն իմաստ քաղելու համար
" կոխարդութիւն պէտքը չէ՞ արդեօք։
Տանը մէկ հիմնադրաց հինգը ոչ բաժին հատուցեր, ոչ ալ կամքերնին յայտներ են բաց 'ի մէկէն։ Այս բացառական մէկն իր բաժինը վճարած եւ կամքն ալ գիտցուցած չըլլար արդեօք։ Ուրեմն չեղաւ, եւ չենթադրվիր, եւ ոչ հինգ։ Ինչու անանկ է նէ այն պարտապերծ հինգերորդը միւս չորսին հետ մէկ ջուրով կը լուայ առենադպիրը։ Վասն զի, խորհելին առաջ դրելու, եւ գրելին առաջ չխորհելու սովորութիւն ըրած է առենադպիրը։ Հաւասիկ այս հատուածին անխորհրդարար գրուած վերջաբանութիւնն ալ։

- Պատիւը անանկ չէր պահանջեր,
" բայց կերեւի որ սա անձերը սովորած
" են գործի մը համար ստորագրութիւն
" տալ եւ ապա զայն չնկատարել։ „ Ար-
դարեւ, հասարակութիւնն այս անձանց ո՞վ ըլլալը առենադպրին խօսքերէն չնհասկընալով, չկրնար վճռել թէ այն անձինքը խօսքերնուն վրայ կեցող մարդիկ են թէ, բնաւորաբար օրը քանի մը անգամ արեւածագին պէս հայեցուածներն փոխող յեղափոխական էակներ են։ Բայց յայտարարութեան ջատագոված նիւթին վրայօք մասնաւորաբար խօսելով, կըրնանք ըսել թէ, պատիւը ճանչցող որ մարդ ատանկ անպատիւ հրատարակութեան մը կըրնար նպաստել, եւ վերջն ալ թուղթով անոր խօսքն ընելու անպատուութիւնը յանձն առնել։

Ընկերութիւնը հիմնադրաց ձուկ խոստացեր, տեղը օձ է հաներ. պատիւ էր արդեօք օրհնութեան համար խոստացուած ստակը հայհոյութեան հատուցանել. տուր ինձի խոստացածդ, առ ստակդ։

Ընկերութեան կամ թէ ըսենք հիմնադրաց լուութեան Աբէ-մո-պէ դրչին հետ ըրած պայմաններուն մէկը՝ կրօնի եւ անձնական ինքնութեան ազատ ընտրելի է եղեր։ Աբէ-մո-պէ առաջին թիւէն մինչեւ նոյեմբերի առաջին թիւն ալ անձնականութեան դէմ յարբակող լրբը Հնականութիւն մը ըլլալով, հիմնադրաց վեցն իրենց առաջադրութեան՝ ուխտին ու պայմաններուն եղած նախատինքը յանձն առեր, կեցեր, եւ այն Հնականութեան իրապէս եւ բարոյապէս գործակից եւ մասնակից եղեր են նէ, միւս հինգն այս նախատինքէն փոխեր են, եւ անանկ անտարակոյս դրուածի մը սկզբնաւորութեան՝ թէ եւ անպիտաբար երբեմն ձեռնտու եղած ըլլալու կասկածն անդամ եղծանելու դիտամբ, ոչ տակը խրկեր են որ Աբէ-մո-պէ պէս խայտառակ դոյ մը համար չեին խոստացած, եւ ոչ արժանի են համարել՝ բարեկենդան ուշտարակին ճարտարապետացը թուղթ դրել։ Մեկնող ու ժխտողներն են արդեօք խոստմունքներնուն դրժող ու պատիւնին ոտքի տակ առնողները թէ, մնացող ու հատուցանողները։ Կեցի որ հասկընաս։

- Աբեւմուտքի ճշմարիտ հիմնադիրները պարտք կը համարին իրենց՝ հասարակութեան խնացունել թէ, Ռուսիայէն երկու բողոքագիր ընդունած են " ազատամիտ եւ ուսումնասէր ազգային-
" ներէ ստորագրեալ։ Երդոյ ստորագրողք
" կը բողոքեն Աբեւմուտքի վրայ Տաճկաս-
" տանի մէջ տարածուած թշնամական լու-
" բերուն դէմ։ „ Թշնամական լուրերուն
դէմ։ Յիսուս Քրիստոս, Յովհաննու դպրոցի տակէն կը գրէ արդեօք այս սխալանքն ընողը։ Ձի՞ որ ինք կը գրէ թէ իրենց պայմաններուն մէջը կրօնի եւ անձնական ինքնութեան ազատ ընտրելի պիտի ըլլար։ Ըսել է որ այլոց կրօնին ու անձին հայհոյելը անարժան եւ դէշ բան էր նա՛ եւ ըստ իրենց դատմանը. Աբէ-մո-պէ գրիչն ալ մտաւորականն ու իմաստասիրականը մոռնալով թերթն անձնականի զոհած տանը, ընթերցողք գտնէ անգիտաբար կը կարծէին թէ, ընկերութեան չուզելովն էր եղածները։ Ընկերութիւնը այս վայրենի գրուածոց դէմ եղած տրտունջները թշնամական լաւ կանուանէ։

Հնարհակալ ենք այդ մեծանուն ընկերութենէն, որ իրենց սրտի զգածմունքն անկեղծաբար յայտնելով, հասարակաց սիրալ ըմբռնումն ուզղեց եւ հասկրցուց, որ ընկերութեան ազգասիրութիւնն բարոյականն ու պատուասիրութիւնն ասկէ անդին չէր անցներ։ Դաջէ. ըսելէ որ, իրենց ստահակ զրչին ազգային ամէն պայմաններն ու մանաւանդ գերդաստանները թշնամա-

Մէկ կողմանէ, այս փոքր դուժալի թղթադրաժը՝ թէ որ չվերնայնէ՝ կընայ կառավարութեան այնչափ ծանր զոհերով հասնիլ ուզած նպատակը վրիպեցընել՝ միւս կողմանէ, թղթադրամոց շրջաբերութիւնը մայրաքաղաքիս մէջ միայն սահմանաւորեալ ըլլալով, այժմեան վիճակին շարունակելէն ալ մայրաքաղաքս միայն վնաս կը կրէ։ Ուստի, թէ որ, ընդհանուր վաճառականութեան եղած վնասէն դուրս, ամեն մարդ թղթադրամին ու Մէճիտիէ դրամոց մէջ եղած տարբերութենէն ամեն օր կրած վնասները հաշիւ ընելու ըլլայ, կը հասկընայ որ շատ աւելի շահաւոր կելլէ թէ որ այս կացութենէն ազատելու համար՝ մէկ անգամ անձնական փոքրիկ զոհ մը ընէ։

Այս համոզման խելամուտ ըլլալով Ռուսը որոշեց ընդհանուր հանգանակութիւն՝ մը կազմել կատարեալ ուղղութեան՝ ու արդարութեան հիմերու վրայ, որուն մայրաքաղաքիս ամեն բնակիչները մասնակից ըլլալու պիտի հրաւիրվին։

Կառավարութիւնը համոզված է որ հասարակութիւնը մեծ փութով եւ համակրութեամբ գործակից կըլլայ այս հանգանակութեան՝ արդէն իւր ջանիքը ձեռք բերված արդիւնքը եւ այս գործին յաջող վախճանէն քիչ ժամանակի մէջ յառաջ գալիք ամբաւ օգուտը նկատելով։ Այս հանգանակութիւնը ամեն վիճակի եւ կարողութեան համեմատ պիտի ըլլայ, եւ աղքատներն ազատ պիտի ըլլան անկէ։

Այս անօրէնութիւնը օգոստափառ Ինքնակալին հաւանութիւնն արդէն ըստացած է, եւ գործադրութեան սկսած ժամանակը յատուկ յայտարարութիւն մը պիտի հրատարակվի, որուն մէջ ամեն պէտք եղած պարագաներովը պիտի նշանակվի հանգանակութիւնն հաւաքելու եղանակը։ Սանկով պիտի դլուխ ելլէ կայսերական կառավարութեան սկսած ամենօգտակար գործը, եւ վերջապէս երկիրը դրամական հաստատուն ընթացքի մը մէջ պիտի մտնէ որ հասարակաց հարստութեան ապահովութեանը ամենահարկաւոր է։»

—o—

Վերոյիշեալ պաշտօնական յայտարարութեան մէջ յիշված Պանքային հիմնական կանոններն ու սահմանադրութիւնները տերութեան Պաշտօնէից ժողովին մէջ քննվելով օգոստափառ Ինքնակալին հրամանագրովը վաւերանալէետեւ՝ երկու օրինակ շինվեր, երկու կողմանէ ստորագրվեր, մէկը Ռ. Դրան դիւանատունը պահվեր եւ միւսը Պանքային հիմնադիր Մօսիւ Ռուիլերմ Պլատոթին եւ Մօսիւ Միշել Ռոտոբանաքի սեպհականութիւնն եղեր։

Յիշեալ կանոններուն ու սահմանադրութենց յօդուածները բաւական երկար ըլլալուն համար՝ կը պարտաւորինք հրատարակութիւնը գալ շաբթուան թողնելու։

Առայժմ արժան կը համարինք Պանքային կառավարչաց եւ տնօրէններուն անունները ծանուցանել որ ասոնք են.

Ռեանի փաշա • կառավարիչ
Ռ. Մուսուրիս • օգնական կառավարչի։

Տնօրէն։

Մօսիւ Թ. Ն. Գլաք •
„ Ֆ. Գալարօնի •
„ Ռ. Ֆիւրան •
„ Ժաղ. Ֆաղի •
„ Զ. Ն. Ֆանսօն •
„ Գ. Խօրասանճեան •
„ Ե. Մաւրօգօրտաթօ •
„ Գ. Սըսբրլեան •
„ Ն. Փիշմիշեան •
„ Վիրիլոս Ռաւլոս •
„ Յ. Ժ. Բալի •
„ Տ. Բէվելաքի •
„ Ը. Ալյասթօ •
„ Բ. Ալիքին։

Ռոտոշաբ

Մօսիւ Ը. Ալիքին։

—o—

Բարձրագոյն Մեծ Եպարքոս Մէհմէտ Բիւշրի փաշան շաբաթ առաւաւ Գեյոզլու գնաց՝ ի տեսութիւն Ընդհանուր վեզիր. դեսպանին։

—o—

Կայսերական հրամանաւ՝ Գոնիայի նախկին Տէֆթերտարի Էֆենտին Տիարպէքիրի Մուսափա նահանգին դայմագամ անուանեցաւ։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մայրաքաղաքիս Գաղղեոյ դեսպանատան առաժամանակեայ գործակատար Լալման կոմը շաբաթ օրը Կ. Պոլիս հասաւ Մարսիլիայի գաղղեական շոգենաւով։

— Ռուսաց Պ. Կայսրը Սպիտակ Արծուոյ առաջին պատուանշանը խրկեց վեզիր. Լթհէմ փաշային։

Սուրբ Աննայի երկրորդ պատուանշանը խրկեց Ռ. Դրան առաջին թարգմանիչ Սայիտ էֆէնտիին։

Սուրբ Ստանիսլաւի երկրորդ պատուանշանը խրկեց Հեազիմ պէյին եւ Բասիմ պէյին։

Այս պաշտօնատարները՝ ինչպէս յայտնի է, ասկէց քանի մը ամիս առաջ Օտէսա գացեր էին Ռուսաց Պ. Կայսրը Ռ. Դրան կողմանէ ողջունելու։

— Գանձուց պաշտօնեայ վեսմաֆայլ Հասիպ փաշան քանի մը օրէ՝ ի վեր անձնական տարութիւն ունենալով, գանձուց պաշտօնատան գործերը վեսիր. Հեանի փաշային յանձնվեցան առ ժամանակեայ կերպով։

— Ռուսատանէն մայրաքաղաքս հասնող Զերքէզ գաղթականներուն թշուառ վիճակը մարդասէր անձանց դուռը շարժելով, ստորագրութիւն բացվեցաւ մայրաքաղաքիս մէջ վեսիր. Հաֆըզ փաշային վերատեսչութեամբը, եւ արդէն տէրութեան նախարարներէն շատերն ստորագրվեցան։

Մայրաքաղաքս բնակեալ անգղիացիներն ալ ուրիշ ստորագրութիւն մը բացած են յիշեալ խեղճ գաղթականներուն օգնութիւն մը ընելու համար։

— Գարագեղի կամուրջին քովերը նաւակներ սպասել եւ կամուրջէն մարդ առնուլ կամ հանելը արգիլվեցաւ՝ կենաց վտանգ չպատահելու համար։

Այս արդելքին դէմ յանցաւոր դրնրվող նաւավարները քսան եւ հինգ ղուրուշ տուգանք տալով կամ շաբաթ մը Իփլիկհանէ երթալով պիտի պատժվին։

— Թռունեուղի կուսակալին կողմանէ Պ. Պօլիս եկող Խայրէտտին փաշան իր պաշտօնը կատարած ըլլալով, անցեալ շաբթու մայրաքաղաքէս մեկնեցաւ։

Ընդեալ շաբաթ օրն ալ օգոստափառ Ինքնակալին քարտուղարներէն Ալի պէյը Թոպչի շոգենաւով մայրաքաղաքէս մեկնեցաւ Թռունեուղի կուսակալին հաստատութեան հրովարտակն ու առաջին կարգի ականագարդ Մէճիտիէ պատուանշան մը տանելով։

— Կայսերական կառավարութիւնը լուր առաւ թէ Զերքէզ Սէֆէր փաշան վախճաներ է իր հայրենի երկրին մէջ։

— Օրթագեղի Հայական տեսարանն անցեալ շաբթուընէ՝ ի վեր իւր խաղարկութիւններն սկսաւ՝ արժանայարգ Գ. Մկրտիչ Գէշկիճաշլեան ուսուցչական երիտասարդին անօրէնութեամբը։

Խաղարկութիւններն առ այժմ շաբաթ եւ կիրակի իրիկուընները կը կատարվին՝ ի ներկայութեան բազմաթիւ հանդիսականաց, որոնք յօժար սրտիւ կը քաջալերեն այս կերպ ազգօգուտ ձեռնարկութիւնները։

— Խարբերդէն մեր արդոյ թղթակցէն հետեւեալ տեղեկութիւնը կը գրէ մեզ։

« Երբեմն կը համարիմ հաղորդել Ձեր Ընթերցողութեանը՝ խնդրելով հրատարակել՝ ելնելու ազգասիրաց՝ տեղւոյս բարեխնամ Առաջնորդ Տ.

նոր քարկոծած տանը, իրենք Պ. Օլթէռի սրճարանին մէջ ծուխերնին քաշելով սեւ-ջուրնին խմելով, սիրտերնին եղ կը կապէ եղեր։ Թէ որ իրենց ազատ կամքը զնրենք այն ասոյձան նբաստահոգութեան հասուցեր է, որ թշնամանքն ու յիշողը գրականութիւն լոյս եւ օգուտ համարեր են, ատիկայ մենք Հայոց սեւ բաղդին ու դառն ճակատագրին կուտանք, որ Փարիզի մէջ ալ չեն կընար կոր անոնց որդւոց ասկէ աւելի լոյս դատումն ընարութիւն եւ երեսի ջուր հայթայթել։ Բայց ասանկ հակասական եւ անկիրթ յայտարարութիւն ընող ընկերութիւն մը ինչ իրաւամբ կը պահանջէր քիչ ու շատ դատիարակութիւն առած զաւկի մը, որ իրենց անձուկ տեսութեանը հետեւելով առ ոան հարկանէր որդիական պատուութիւնները, եւ բանիւ ու արդեամբ ձեռնառու ըլլար անանկ թերթի մը ապագրութեան, որ իր հօրը անուանն ու պատուոյն դէմ յելուզակարար ընթանալով, տարագէպ եւ անբմբերելի թշնամանաց նշաւակ ըներ էր իր ընտանիքը։

Հօրն անունը ընկերութիւնը իր թերթին մէջ կրկին կրկին հրապարակը հանած ըլլալով, անդիպութիւն մը չենք տեսնար որդւոյն անունն ալ ծանուցանելու։ Խորասանճեան Միքայէլ բժիշկին է այս երիտասարդը, որուն հրաժեշտն իր ձեռագրովն առնել կուզէր մեծապատիւ եւ մեծազօր ընկերութիւնը, որ իր վերջին թերթին նիւթ, եւ իր վրէժխնդրութեանը վերջին ճարակ ընէր։ Հաւասիկ ուխտադրուժ երիտասարդին անունը, ահաւասիկ միւս ուխտադրուժ եւ խմաստասէր Պ. Ալրդան փաշային անունն ալ։ Եսանց մէկն իր հօրը, միւսն իր բարեկամին, եւ երկուքը մէկէն այն ընկերութեան դործարանաւը բոլոր ազգին եւ բարոյականութեան եղած թշնամանքն ու նախատինքը տեսնալով, անարժան համարեր են ստակ կամ պատասխան խրկել ուխտաշանց եւ հոգմակոծ ընկերութեան մը, որ ազգին մէջ պատիւ գտնալու համար կազմուած է եղեր, եւ իրաւամբ կրնար պոռոտաբան ընկերութիւն կոչուիլ։

- Հոս մեր խորին շնորհակալութիւն նը մատուցանելով Ռուսիայի մեր ազատասէր ազգայիններուն, կիմացուցնենք որ երբէք մառնալու չենք (երիտասարդով) իրենց մեղի տուած քաջալերութիւնը եւ համակրութիւնը։» Հոս մենք ալ մեր խորին ակնածութիւնը մատուցանելով, կիմացուցնենք ողորմած-հոգի ընկերութեան, որ Հայոց հասարակութիւնն ալ իրենց այլանդակ ձեռնարկութեան սկիզբն ու վախճանը, եւ անոր համար եղած բողոքներն ու յայտարարութիւնները միապէս կարդամ՝ հ, եւ անանուն եկած անանուն գացած ընկերութեան անդամոցը համար ալ աւելի լոյս՝ աւելի շնորհ եւ աւելի իմաստութիւն, եւ մանաւանդ աւելի խոհականութիւն կը մաղթէ։

Վասն զի վերջապէս Երեւոյթէ դուռը գոցելու համար ընկերութեան անդամներէն մէկն ալ Յ. Ս. ստորագրութեամբ յօդուած մը գրեր է, որուն թէպետեւ լեզուն ազատաղեւ իմաստներն ողորմելի է, բայց շնորհն ըսելով, ամբողջութիւնն ալ բանականութեան կատարեալ բացակայութիւնը կը ծանուցանէ։ Ո՞վ է Լամոն Շէրթիէ. ո՞ր է գերածը. ո՞ր դաղկեացի անոր գիրքովը Հայոց վրայ գայթակղեցաւ, եւ ո՞ր Հայոց անոր խօսքերովը յուսահատեցաւ։ Բայց Պարոն Յ. Ս. կաճառորդին ամէն մէկ խօսքերը՝ թէպետ եւ խոր պարզամտութեան եւ խորագոյն տգիտութեան դուշակ, կրնար ազգին ճնատակար ըլլալ, թէ որ ազգն իրեն հովանի կեցող պետութեանց առջեւ մինչեւ հիմայ իր վարկն անտեղեւ պահած չըլլար։

Ազգին բաղդը նայող պարոն ատեղաբաշին իր գիտակը բոլորովին երկնային ատեղայ պարապեցուցնելուն տեղը, աչքին կէսն իր առջեւի խորխորատին վրայ դարձունելու էր։ Իր լեզուին եւ միանգամայն բանական դիտութեան տարբերայն անհմուտ եղողը, ազգին սրբատէն անցածը չիկրնար գիտցած ըլլալ, եւ ազգն անանկ տգէտ եւ անխոհեմ ընդերահմայի կարօտութիւն չունի։ Ընանկ բացագանչութիւններով գլուխները կրընան թերեւս անփորձ ազգասիրութեան մը նշան համարիլ, բայց ազգն իր անհատներուն կոկորդի ձայնին չսպասեր, որովհետեւ փողահարի պէտք չունի։ այլ անոնց ուղեղին մանրանալ կարկնկալէ, որովհետեւ դիտութեան պէտք ունի։ Արդեւ՞ն այն ձախորդ յօդուածին տարագէպ եռանդը դրդին տարապայման գիտութեանն ընծայել, եւ սա քաղցը յանդիմանութիւնն ընել թէ, «բազում դոբրոնիտ զքեզ՝ ի մոլութիւն դարձուցանեն[1]։» Բաւէ, Պ. Օլթէռի սրճանոցին մէջ եղած շաղփաղփութիւնները գիտութիւն համարուէին նէ, Հայոց ազգն ստակ գնելու տեղ չէր գտնար։

13 յունուարի 1860. Փարիզ։

Խ. Գ. Մխիթեան

1 Գործոց Ի. 24։

Երիտասարդս վարդապետին ազգին յառաջադիմութեանը համար բրած անդուլ ջանքը՝ բնաւ իւր քրտնաջան աշխատութիւնը չի խնայելով՝ մանաւանդ դպրատանց վրայով ունեցած սէրը, որ եթէ 'ի Խարբերդ իւր պաշտօնը քիչ մի երկար շարունակելիք ըլլայ առանց զանազան արգելքներու, պիտի համարձակիմ ըսել, ազգը բաւական բարեկարգութեանց ճաշակներ առնելու տարակոյս չկայ։

Պէրիար առենէ 'ի վեր փաշայանիստ դիւղաքաղաքին Մազայու Աղգային դպրոցի կառավարութիւնը 'բոլորովին խանգարուած ըլլալով, հայազգի տղայքը բոլորը ցիր եւ ցան եղած օտարազգիներուն դպրոցը կը կրթուէին, իսկ 'Ներին Ր. Աբժանապատուութիւնը դպրոցին բարեկարգութեանը հոգ տանելով՝ վարժապետ կարգեց յիշեալ դիւղաքաղաքին քահանաներէն խոհեմաղարդ Տ. Ստեփան քահանայն, որն որ իւր խոհեմ կառավարութեամբը սկսաւ առ սակաւ հայազգի տղայքները կրկին բերել իւր ակնարկութեան տակը, եւ չափազանց ջանք եւ փոյթ ունի դպրոցին օրէ օր յառաջադիմութեանը վրայ։

"Պերատատի Առաջնորդն ալ ամիսին աւելի եղաւ գնացեր է 'ի Մալաթիա՝ իւր տեղը փոխանորդ ձգելով Սրբոցի վանքին վանահայր Տ. Պետրոս Աբժանապատիւ վարդապետը, որն որ ամենայն խոհեմութեամբ փոխանորդարար կը վարէ Առաջնորդական պաշտօնը՝ եւ Դեր-Առաջնորդին ուղղած գրութեանը նայելով Մալաթիոյ հայոց ազգին մէջ եղած կռիւներուն ալիքները դադրեցունելով երկու կողմն հաշտեցուցեր է, եւ վերջին անօրէնութեան ինչ վախճան ունենալը դեռ չգրեց, այն եւս երբոր լուր ստանանք կը հաղորդենք. միայն առ այժմ այսքանս հրատարակելու բարեհաճելնիդ սրտով կը ցանկամ։"

— Ռուսիոյ կառավարութիւնը երեք միլիոն արծաթ ռուբլի (60 միլիոն ղուրուշ) յատկացուց Սեվասթոբոլի պաշարման ժամանակը վնաս կրող բնակիչներուն հատուցում մը ընելու համար։ Սեվասթոբոլի բնակիչները հարիւրին 57 պիտի ստանան. իսկ Սեվասթոբոլէն դուրս դանըվողները հարիւրին 13-20 պիտի ստանան։

ՆՈՐԱՏԻՊ ՄԱՏԵԱՆԳ

ՏՈՄԱՐ

ԿԱՄ

ՕՐԱՑՈՅՑ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ

1860

'Ներհանջ գարու

Որուն մէջ սովորական օրացոյցէն զատ՝ բարոյական պատմական ժամանակագրական, աշխարհագրական, բնագիտական, բարոյական եւ զուարճական տեղեկութիւններ ալ կը գտնըվին։

Այրաքաղաքիս ամէն հայ գրավաճառներուն քով կը գտնըվի։

— o —

ԳԱՐԱՊԵՏԻ ՊԱՆԻՍԸՐԵԱՑ

ԹԱՐԳՄԱՆՆԱԼ 'Ի ԳԱՂԴԻԱՆԷՆ

Երէցուրբ գեղարուեստ

Հին բարոյախօս իմաստնոց թողուցած ընտիր գրուածներէն մէկն է Պլուտարքոսի բարոյականաց դիրքը, եւ իրաւամբ ամէն մարդոց մանաւանդ նորահաս պատանեաց կրթութեանը վերաբերեալ խիստ օգտակար խրատներ կը պարունակէ։

Այս տեարակը՝ ինչպէս եւ առաջինը՝ մայրաքաղաքիս ամէն հայ գրավաճառներուն քով կը գտնըվին։

— o —

ԾԱՆՈՒՑՄՈՒՆՔ

Թէոտոսիոս Բէնիամին անուն անձէն առնելիք ունեցողները այս երկրորդ ազգարարութեամբս՝ կը հրաւիրուին երթալ Մըսրլը օղու Սինեօռ Հրօսթոքիին վաճառատունը 'ի Գալատիա խան թիւ 41, իրենց թահվիլները կամ տէֆթէրները մէկ տեղ բերելով՝ առնելիքնին հաստատելու համար։

— o —

Իւսկիւտարու Ս. Խաչ եկեղեցւոյ հանգուցեալ Տ. Անդրէաս քահանային Սիւլհատար-Պախչէսի թաղը գտնըված երկու կողմը պարտէզի վրայ նայող տունը ծախուէ։ Ունի չորս սենեակ. մէկ սրբարան, մէկ փոքր սենեակ. ընդարձակ ու լուսաւոր բակ. մէկ նկուղ (պոտուռում), խոհանոց. ջրհեղեղ (սարնիճ). ջրամբար (խաղնէկ). ջրհոր։ Շէնքը 230 կանգուն վրայ շինուած է, եւ եռեւը ունի 160 կանգուն պարտէզ, 1100 կանգուն տարածութեամբ այգի մը բաղմաթիւ պտղատու ծառերով, եւ բոլորտիքը պատքաշված։ Ուզողը Մահմուտ փաշան Հիւրքճիւ խանը Հիւրքճիւ Տրգատ աղային հետ տեսնուելով, պէտք եղածը կրնայ անկէ իմանալ։

— o —

ՈՕՊ ԼԱՖԻՐԹԻՕՌ

Տօքթէօր Պէյ-Լաֆիրթէօր գաղէթայի բերժանքէն հնարած բուսական ռօսպը (ղարաղ)՝ արիւնը մաքրելու յատկութիւն ունեցող ռօսպերուն ամենէն գերազանցն է, եւ Գաղէթայ, Պերճիւյի եւ Ռումելիոյ մէջ դնակ ատ կը գործածուի տերութիւնն հրամանաւը։ Մօտինա յիսուն լերդին (գրամ ճիւներ) եղէն (պուլաք եաղը)։ Սեղբիմի համար գործածուած ռօսպին, սափառանային, նոյն պէս եւ լեղով ոսկիով անգիլով (ճիվա) շինված բոլոր գեղերուն գործը կը տանի։ Մարսողութիւնը դիւրին, հոգը եւ համը ախորժելի է։ Ամէն երէքի բժիշկներուն այս ռօսպը կը պարտադրեն մարդի հիւանդութիւններու, որպէսզի (ընդ դեռեւ), խոյսի (սրբացա), փոսորութիւն, պալարի (չիպան), ծննդաբերութիւնի եւ երիտասարդական ցաքահասութիւնի պատճառով հիւանդութիւններու, ջղային հիւանդութիւններու, խռնուածի, յօդուածացաւի, գօսութիւնի, հիւծութիւնի, սեռամաշկութիւնի եւ գլխաւորապէս գարափոխի ախտերու դէմ։

Այս ռօսպը կը ծախուի Պ. Գալիա՝ Տէլլա-Սորա, Հալեպ, Ծոմիներէ, Սմիւռնիան եւ Օմանի գեղագործքներու։ Իզմիր՝ Անդէ Հոսպիտ. Աղեքսանդրիա՝ Փէրանի. Պուրսա՝ Սեկոյ. Օսկա՝ Հրօքիա։

Գործածելու կերպին վրայ պէտք եղած տեղեկութիւնները յիր կարդալին վերոյիշեալ դեղագործներն։

Այս լրագիրը շաբաթն անգամը մէկ հինգշաբթի օրերը։ Ամէն տարի կանոնաւորապէս Պ. Գալիա՝ Զինելի խանը լրագրոյս գրասենեակը։ Իսկ գնորդները հոգաբարձուներն են՝

ԻԶՄԻՐ՝ Սարգիս աղա Աղաբեկեան.
ԱՆԳՈՐԻԱՆՈՒՊՕԼԻՍ՝ Գէորգ աղա Ծերոնեան.
ՏՐԱԳԻԶՈՆ՝ Պօղոս աղա Կիւրճեան.
ԹՈՒՆԱԹ՝ Մահտեսի Յակոբ աղա Աղաշանեան.
ԿԵՐԻՆ՝ Պարսեղեւ պարոնտիր Զատարեան.
ԵՍՐ՝ Յակոբ աղա Պեհչէքեան.
ՊՈԹՐՈՒՆ՝ Յակոբ աղա Մանի.
ՊՐՈՒՍԱ՝ Սերոբէ աղա Պալճեան.
ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ՝ Պ. Տ. Մուրատեան.
ԹԷՔԻՐԴԱՂ՝ Թոփուզ աղա Ցիւլեան.
ՎԱՆ՝ Պ. Մէրոյեան Կ. Աղուեան.
ԽԱՐԲԵՐԴ՝ Պ. Գէորգ Հաճիրեան.
ԵՐԶՆԿԱ՝ Մարտիրոս աղա Թուշեան.
ԱՏԱՐԵԱԶԱՐ՝ Մահտեսի Յակոբ աղա Տ. Գրիգորեան.

Ուրիշ փաղատնիք ապարգիրուիլ ուզողները՝ այս տեղերէն մէկուն հետ կրնան խնդրակցիլ։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԳՈՒԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ (ԳԱՄՊԻՕ) ԳԻՆԵՐԸ

ԹՂԹԱԴՐԱՄԱԶ ԱՌԱՆՑ ՍԷՕՆԹՕՑԻ

12 ՅՈՒՆՎԱՐ

		Ղուրուշ	
Լոնդրա 31 օր պայմանաժամ			
„ 3ամիս	„	135	136
Փարիզ	„		
Մարսիլիա	„	214	216
Ամստրդամ	„		
Վիէննա	„	416	
Թրիէստ	„		
Լիվորնո	„		
Ճենովա Լ. Ն.	„		
Օրէսա	„		

ԴՐԱՄՈՑ ԱՐԺՈՒՈՒԹԻՒՆԸ ԹՂԹԱԴՐԱՄԱԶ

13 ՅՈՒՆՎԱՐ

Օսմանեան լիրա Մէճիտիէ	124	
Ենդիլական լիրա	137	
Դուկատ 20 ֆրանգոց ոսկի	109	
Ռուսական բօլ իմպերիալ	109	20
Ավստրիոյ գերբեր	63	30
„ Մահմուտ	62	20
Մէճիտիէ 20նոց ոսկի	31	20
„ Աբդալ	24	20
Հինգ ֆրանգոց արծաթ	27	10
Դուրդուանց	21	
Գուլնարիս	29	
Ֆրանգա	27	20
Սֆիրին	190	
Մահմուտիէ ոսկի	124	
Հինգոց գոռնոց, հապարին	111	
Խարնի Բահարիէ	85	
Լահամը Հէրիրի	64	
Սէհիմ	80	

Կ. ՊՕԼԻՍ 41 ՅՈՒՆՎԱՐ

ԱՐՄՏԻՒՐ

Ցորեն Բուդելիէ	„	„	33
„ Իսմայիլիէ	„	„	39
„ Կալաչի	„	„	
„ Թէոյլան	„	„	39 41
„ Իզբայիլ կու